

Den konstituerande församlingen i Bolivia

I den här artikeln gör Rodolfo Magne en kort redogörelse för hur Bolivia har styrts politiskt och hur makt och inflytande fördelats sedan Bolivia grundades som republik. Därefter redogörs kort för turerna kring det nya konstitutionsförslaget och vad det innebär för ursprungsfolken.

Ursprungsfolken är i majoritet i Bolivia men har ändå haft små möjligheter att delta i landets olika beslutsfattande organ som parlament, myndigheter och utbildningsinstitutioner. I Bolivias historia har ursprungsfolken varit diskriminerade och utgjort den lägsta samhällsklassen i det bolivianska samhället.

Efter att Bolivia grundades som republik har makten roterat inom den vita politiska och ekonomiska eliten med europeiskt ursprung. Denna elit har betraktat ursprungsfolken som bakåtsträvande och ett hinder för moderniseringsprocessen i Bolivia. Denna elit byggde tillsammans med militären upp en korrupt struktur som gav fördelar till dessa grupper.

Ursprungsfolken har kämpat många år för att få sina rättigheter erkända och få rätt att bestämma sina egna vägar, men processen har varit svår och komplicerad. Det finns många exempel på att ursprungsfolk har mobiliserat sig för att förändra sin situation och utövat påtryckningar på den styrande eliten för att kräva en mer rättvis fördelning av landets resurser, men de olika överenskommelser som ursprungsfolk gjort med eliten har nästan aldrig uppfyllts.

När det dåliga ekonomiska läget i Bolivia eskalerade och blev som värst mobiliserade ursprungsfolks-

grupper och de sociala rörelserna för att kräva politiska och sociala förändringar. Den politiska och sociala oron tvingade år 2003 flera högerpresidenter att avgå och ett nytt val utlystes 2005. Krisen påverkade också medelklassen som tvingades att emigrera till Europa och andra länder för att hitta arbete. Situationen var ohållbar. Militärer och polisen agerade som de alltid gjort och lugnade folkstormen med våld.

MAS fick majoritet

Resultatet av mobiliseringen och myndigheternas agerande blev 83 döda människor. De som är skyldiga till att ha gett order om våld har fortfarande inte dömts och bor skyddade i USA som flyktingar. MAS-rörelsen (Movimiento al Socialismo) som representerade landets sociala rörelser och ursprungsfolk fick majoritet i valet. Det var första gången i Bolivias historia som en ledare för ursprungsfolk och sociala rörelserna blev vald till landets högsta ämbete.

Den nya regeringen hade för uppgift att ta tillbaka de privatiserade före detta statliga företagen och organisera ett val för att välja representanter till en konstituerande församling vars uppgift var att skriva en ny grundlag. Detta förslag skulle därefter folket få rösta

Kvinna från ursprungsolket Uru-Chipayas, Oruro, Bolivia. Foto: Rodolfo Magne

om i en folkomröstning. År 2006 kallades till bildandet av den konstituerande församlingen (Asamblea constituyente). Församlingen arbetade intensivt trots stora svårigheter och manipulationer från den tidigare ekonomiska och politiska eliten som gjorde allt för att hindra skrivandet av den nya konstitutionen.

Den ekonomiska och politiska eliten (storgodsägare, storföretag, f d politiker) arbetade snabbt för att förhindra utarbetandet av den nya konstitutionen, samtidigt som de omorganiserade sig och återhämtade makt och inflytande inom politiken med syfte att återta makten genom att skapa en negativ bild av den nya regeringen. Till sin hjälp hade de landets media som till största del ägs av eliten. Målet var att tvinga presidenten att avgå och utropa nyval. Storföretagare bildade opposition tillsammans med den f d politiska eliten i Bolivia.

Denna taktik har inte lyckats, och i några viktiga regioner där eliten har stora ekonomiska intressen har politiska grupper börjat arbeta för att kräva autonomi. När eliten upptäckte att de inte skulle lyckas på den nationella nivån begränsade de sitt arbete till regionerna. Eliten har arbetat hårt för att kritisera den nya konstitutionen och förklara den icke-legitim och olaglig. Även om oppositionen under vissa perioder verkat mycket stark har den under de senaste månaderna splittrats och försvagats både i parlamentet och i de olika regionerna.

Erkänner ursprungsfolken

Det nya förslaget till konstitution erkänner ursprungsfolken och deras rättigheter på ett sätt som inte gjorts tidigare och ger möjlighet till olika former av autonomi. I den nya konstitutionen finns möjlighet till autonomi både på provinsnivå, kommunal nivå och för de olika ursprungsfolken i relation till deras territorier. Oppositionen vill inte ge ursprungsfolken autonomi utan vill begränsa det till provinsnivå. De anser för övrigt att det är på provinsnivå som beslut om fördelning om land ska beslutas om. Markrättigheter har varit den största frågan i Bolivias historia, speciellt när det gäller ursprungsfolk. Traditionellt har mark fördelats inom den politiska eliten. Stora arealer har getts till viktiga anhängare medan endast små arealer delats ut till ursprungsfolk och småbönder.

I oktober varnade oppositionen för att den före-

slagna konstitutionen skulle skapa våldsamma konflikter mellan bolivianer därför att den inte representerade allas intressen. Men lyckligtvis accepterade regeringen och de sociala rörelserna några ändringar i konstitutionen, vilket tolkades som en vilja till att skapa konsensus mellan olika aktörer från det civila samhället. Detta minskade spänningen och förhindrade fortsatta våldsamma konfrontationer.

Det slutgiltiga steget i processen är det faktum att kongressen nu kallats samman för att besluta om en folkomröstning den 25 januari 2009 om det nya grundlagsförslaget. Det nya förslaget har ändrats i en förhandling mellan regeringen och representanter för oppositionen. En seger för folket var ändå att man lyckades ta sig till denna etapp, fredligt, genom en parlamentarisk och demokratisk förhandling. Det nya förslaget representerar en ny stat som är mer inkluderande och avkoloniserad. Det finns även möjligheter att återta rätten till mark för ursprungsfolk och småbönder. I den nya texten finns även inskrivet att alla människor har rätt till en sund, skyddad och balanserad miljö. Varje person har rätt att utöva legala aktioner till försvar för miljön. Rätten till vatten och en hållbar hantering av denna naturliga resurs finns också inskrivet.

Om detta dokument godtas kommer det även att innebära att det inte kommer att finnas en officiell religion och staten kommer att skiljas från kyrkan. Staten ska respektera och garantera religionsfrihet och frihet för andliga trosuppfattningar i enlighet med till exempel ursprungsfolkens kosmovisioner. Den 20 oktober 2008, den dag parlamentet beslutade om folkomröstning för förslaget om ny konstitution, kommer att bli en dag man kommer att minnas i den bolivianska historien som den dag Bolivia började grundas på nytt, den dag den nya konstitutionen föddes. En process, som är resultatet av folkets och folkrörelsernas vilja. Den nya statens främsta uppgift kommer att vara sökandet efter det goda livet för alla medborgare, en enad social stat med mångnationella kollektiva rättigheter.

Rodolfo Magne

Agronom och miljövetare

Fotnot: Grundlagsförslaget gick igenom 25 jan 2009./Red.